

02.03.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**02 Mart 2023
Perşembe**

02.03.2023

RESMİ GAZETE'DE BUGÜN

02 Mart 2023 Perşembe

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

— Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

— Boğaziçi Üniversitesi Yurtlar Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik

— İstanbul Gedik Üniversitesi Ön Lisans, Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

— Anayasa Mahkemesinin 13/10/2022 Tarihli ve E: 2018/78, K: 2022/114 Sayılı Kararı

— Anayasa Mahkemesinin 26/10/2022 Tarihli ve E: 2018/76, K: 2022/125 Sayılı Kararı

Yumurtanın başkenti Afyon'da kuş gribi alarmı

Türkiye'nin yumurta üretim merkezi Afyonkarahisar Başmakçı'da kuş gribi nedeniyle 4,5 milyona yakın tavuk itlaf edildi. Hastalığın etkisiyle yumurta fiyatlarında kolide 6 liraya varan artış yaşandı.

Mehmet Hanifi GÜLEL-Hatice Aydoğan ÖZSÖKMEN/Afyonkarahisar

Afyonkarahisar'da yumurta tavuklarında kuş gribi virüsü tespit edilmesi nedeniyle 3 milyon tavuğun itlaf edildiği bildirildi. EKONOMİ'nin edindiği bilgilere göre Afyonkarahisar'ın Başmakçı ilçesinde görülen kuş gribi vakalarının ardından ilçedeki çiftliklerinde bulunan tavuklar itlaf edildi.

Bölgedeki kaynaklar virüs bulaşmamış olan 1 milyon tavuk dahil edildiğinde itlaf edilen hayvan varlığının 4,5 milyona yaklaştığı bilgisini verdi. Afyonkarahisar Valiliği, ildeki yumurta üretim tesislerini teyakkuza geçiren hastalık nedeniyle il ve ilçe tarım müdürlükleri ve belediyelerle birlikte dezenfeksiyon ve karantina çalışmalarına başladı.

Valiliğin son durumu Tarım ve Orman Bakanlığı'na ilettiği ve bakanlığın basın müşavirliği tarafından birkaç gün içinde açıklama yapılacağı öğrenildi. Afyon'un ardından Denizli'de de kuş gribi vakalarına rastlandığı gelen bilgiler arasında.

Türkiye, uluslararası yükümlülükler gereği Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü'ne (OIE) kuş gribi vakaları hakkında gerekli bilgilendirmeleri yaptı. Sektör kaynaklarından edinilen bilgilere göre vakalarının görüldüğü bölgelerde "uluslararası mevzuatın

öngördüğü şekilde” önlemler alınmış durumda. Prosedür uyarınca hastalığın görüldüğü yerin 10 km çapındaki tüm kümeslerdeki yumurta tavukları itlaf edildi.

Koli fiyatı 62 liradan 68 liraya çıktı

Öte yandan Afyonkarahisar'da ortaya çıkan kuş gribi vakaları yumurta fiyatlarının yükselmesine neden oldu. Yumurta tavuklarının itlaf edilmesi ile boşalan tesislerde üretimin durmasıyla birlikte arz-talep dengesi olumsuz etkilendi.

Piyasada son bir haftada yumurtanın koli fiyatı 62 liradan 68 liraya yükseldi. Tüm ürünlerde olduğu gibi yumurtada da arz-talebin fiyatta etkili olduğunu hatırlatan sektör temsilcilerine göre şu anda üretim yeterli olmasına rağmen “üretim düştü” algısı fiyatı yukarı çekiyor.

Son 10 gündeki fiyat değişikliklerinin ürün, bölge ve dönem bazında irdelenmesi gerektiğinin altı çizilirken başta deprem bölgesi olmak üzere Orta ve Doğu Anadolu'da fiyatların değişmediği, artışın “organik”, “gezen” ve “köy” gibi özel nitelikli yumurtalarda yaşandığı dile getiriliyor.

Sektör temsilcileri ayrıca aylardır zarar eden yumurta sektörünün zarar fiyatından, maliyet fiyatına yükselmesi nedeniyle artışın zam olarak algılanmaması gerektiğini savunuyorlar.

Sektörde tekrar kapasite artışı yaşanıyor

Uzun süredir zarar eden yumurtacılık sektöründe hayvanların kesilmesi ve sektörden çıkışlarla birlikte kapasite düşmüştü. Üretimin azalmasıyla birlikte arz-talebin dengeye geldiğini belirten sektör temsilcileri, son dönemde tüketimde yaşanan olağan dışı artış nedeniyle sektöre yeni girişlerin yaşandığını, bunun da kapasiteyi yeniden artırdığını vurguluyorlar.

Temsilciler, sürü gençleştirme çalışmalarının kısa sürede sonuç vereceğini ve girdi maliyetlerinin sabit kalması durumunda yumurta fiyatında artış beklemediklerini ifade ediyorlar.

Yozgat'ta canlı hayvan pazarları kapatıldı

Yozgat'ta canlı hayvan pazarlarının, İl Tarım ve Orman Müdürlüğünce çevre illerdeki şap hastalığı nedeniyle tedbir amaçlı kapatıldığı bildirildi.

Yozgat İl Tarım ve Orman Müdürlüğünden yapılan açıklamada, kent genelindeki tüm hayvan pazarlarının çevre illerde büyükbaş hayvanlarda görülen şap hastalığının yayılma riskine karşı tedbir amaçlı kapatıldığı belirtildi.

Şap hastalığı ile mücadele çalışmaları kapsamında ilkbahar şap aşılama kampanyasının başlatıldığı anımsatılan açıklamada, çevre illerdeki hastalık çıkışı da göz önünde tutularak büyükbaş hayvanlarda koruyucu aşılama çalışmaları konusunda tüm yetiştiricilerin hassasiyet göstermeleri gerektiği vurgulandı.

TMO 790 bin tonluk buğday ihalesinde teklifleri aldı

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) 790 bin tonluk buğday ithalatı ihalesinde en iyi teklifleri aldı. İhalede teklifler ton başına 308,10 dolarla 319,50 dolar arasında değişti.

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) geçen hafta açtığı 790 bin tonluk buğday ithalatı ihalesinde en iyi teklifleri alırken, 48 bin tonluk ayçiçek yağı ithalatı ihalesini ise iptal etti.

TMO'nun 8 Mart-7 Nisan tarihleri arasında almayı öngördüğü ilk partide teklifler şöyle sıralandı:

Limn	Hacim (bin ton)	Fiyat (\$)
İskenderun	50	310,90
Mersin	50	310,80
İzmir	25	316,70
İzmir	25	316,70
Tekirdağ	50	308,10
Bandırma	25	308,20

02.03.2023

Bandırma	25	308,10
Derince	50	310,40
Samsun	25	309,60
Samsun	25	314,50
Trabzon	10	314,80
Trabzon	10	314,80
Karasu	25	309,70

10 Nisan-10 Mayıs tarihleri arasında yapılacak teslimatlar için ise fiyatlar şöyle belirlendi:

Liman	Hacim (Bin ton)	Fiyat (\$)
İskenderun	50	308,90
Mersin	50	308,80
İzmir	25	309
İzmir	25	308,90
Tekirdağ	25	309
Tekirdağ	25	308,31
Bandırma	25	308,90
Bandırma	25	308,70
Derince	50	311,30
Samsun	25	313,40
Samsun	25	308,90
Trabzon	10	314,50
Trabzon	10	319,50
Karasu	25	309,60

Salgın ve sağlık risklerine karşı gıda g¼venliđi şart

Bitkiden Y¼netim Kurulu Başkanı Gıda M¼hendisi Ebru Akdağ, “Deprem yaralarının sarıldığı b¼lgelerde, daha fazla sağlık riski oluşmaması i¼in gıda g¼venliđine azami ¼nem verilmeli” diyor.

Avrupa Hastalık Koruma ve Kontrol Merkezi (ECDC) afet b¼lgesinde ¼n¼m¼zdeki haftalarda gıda kaynaklı hastalıklar ve salgınlar olabileceğini a¼ıkladı.

Bitkiden Y¼netim Kurulu Başkanı Gıda M¼hendisi Ebru Akdağ, “Deprem yaralarının sarıldığı b¼lgelerde, daha fazla sağlık riski oluşmaması i¼in gıda g¼venliđine azami ¼nem verilmeli” diyor.

Akdağ ¼zellikle; doğal afetler sonrası şebeke suyunun patlayan kanalizasyon, kurşun gibi kimyasallar, ¼l¼ hayvanlardan kaynaklanan patojenik bakteriler gibi bulaşanlarla kirlenebileceğine dikkat ¼ekiyor.

Gıda M¼hendisi Ebru Akdağ’ın yorumları şeyle: “Doğrudan t¼ketim ve yemek hazırlamak i¼in m¼mk¼n olduğunca ambalajlı su kullanılmalı, bunun m¼mk¼n olmadığı durumlarda şebeke suyu kaynatılmalı ve eğer 24 saat i¼erisinde kullanılmazsa bu su yeniden kaynatılarak kullanılmalı. B¼lgeye yardım g¼nderenlerin gıda g¼venliđi a¼ısından dikkat etmesi gereken ¼nemi noktalardan biri de son t¼ketim ve tavsiye edilen

tüketim tarihlerinin kontrolüdür. Yardım eden vatandaşlarımız tarihi geçmiş veya yaklaşmakta olan gıdaları göndermemeli. Ambalajı tahrip olmuş, sızıntı yapmış, saklama koşullarına uygun muhafaza edilmemiş ürünler son tüketim tarihi geçmese de risklidir. Çoğu hayvansal ürünler gibi soğukta tutulması gereken gıdalar için soğuk zincirin kırılmadığından emin olunmalı.”

Gıda yardımı yapanların oda koşullarında uzun süre saklanabilen, konserveler, tahin helvası kuru meyveler ve bakliyatlar, protein barlar, UHT süt gibi gıdaları göndermesi gerektiğini belirten Akdağ, “Gıdaların, oda koşullarında muhafaza edilebilecek olmasının yanı sıra kolayca saklanabilmesi ve ambalajının sudan etkilenmemesi gereklidir. Açılan gıdanın bir gün içerisinde tüketilmesi gerektiğinden küçük porsiyonlar tercih edilmelidir. Ev tipi konserveler riskli olduğu için tercih edilmemelidir. Evde hazırlanan sandviç gibi ürünlerde hayvansal içerik bulunması durumunda soğuk zincirde iletilmelidir. Gıdalar hazırlandıktan sonra hava almayacak şekilde ambalajlanıp üzerine etiket yapıştırılmalıdır. Etiket bilgilerine son kullanma tarihi, içindekiler ve alerjen uyarısı yazılmalıdır. Özel ihtiyacı olan insanlara yönelik ürün grupları da yardımlar arasında yer almalıdır” diyor.

UNDP HALK SAĞLIĞI TEHDİTLERİNİN ÖNLENMESİNE KATKIDA BULUNUYOR

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) afet yanıtında ortaya koyduğu destek planında en yüksek öncelikli alanlardan biri de enkaz yığınlarını kaldırmak.

UNDP, etkilenen kitleler ve acil müdahale ekiplerine yönelik halk sağlığı tehditlerinin önlenmesine katkıda bulunmaya odaklanıyor. İvedi önlem olarak UNDP, Hatay Büyükşehir Belediyesi'ne 160 adet 770 litrelik çöp konteyneri, 54.000 kg sönmüş kireç ve 10.000 litre dezenfektan gönderdi. Bu malzemeler belediyelerin atıkları toplama ve taşıma, enkazı ayıklama ve temizleme ve halen devam eden içme ve kullanma amaçlı temiz su yetersizliğini telafi etmelerini destekleyecek. UNDP yakında portatif tuvaletler ve acilen ihtiyaç duyulan ilave atık toplama ekipmanını etkilenen topluluklara ulaştıracak, bir yandan da acilen ihtiyaç duyulan hasarlı su temin sistemlerinin bir kısmının onarılmasına çalışacak.

UNDP'nin ilk tahminlerine göre afet nedeniyle 116 ila 210 milyon ton enkaz oluştu. Karşılaştırma açısından, 1999 Marmara Depremi'nde yaklaşık 13 milyon ton enkaz oluşmuştu.

‘Girdi fiyatları sabit tutulmalı’

Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) Genel Başkanı Şemsi Bayraktar, “Üretime darbe vurulmaması için tüm girdilerde de fiyatların makul seviyelerde tutulması gerekmektedir” dedi.

Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) Genel Başkanı Şemsi Bayraktar, şubat ayında üretici ile market arasındaki fiyat farklılıklarını ve girdi fiyatlarında yaşanan değişimleri ile ilgili basın toplantısı düzenleyerek bilgilendirmelerde bulundu.

Bayraktar, şubat ayında üretici ile market arasındaki fiyat farkının en fazla yüzde 251,6 ile elmada görüldüğünü belirterek, “Elmadaki fiyat artışını yüzde 229 ile kuru üzüm, yüzde 218,7 ile limon, yüzde 216,9 ile kırmızı mercimek, yüzde 180,8 ile kuru incir, yüzde 176,3 ile pırasa, yüzde 159,7 ile marul, yüzde 159,6 ile ıspanak, yüzde 150,7 ile maydanoz takip etti. Elma 3,5 kat, kuru üzüm 3,3 kat, limon ve kırmızı mercimek 3,2 kat, kuru incir ve pırasa 2,8 kat, marul ve ıspanak 2,6 kat ve maydanoz ise 2,5 kat fazlaya markette satıldı. Üreticide 5 lira olan elma 17 lira 58 kuruşa, 25 lira olan kuru üzüm 82 lira 24 kuruşa, 5 lira 25 kuruş olan limon 16 lira 73 kuruşa, 13 lira 84 kuruş olan kırmızı mercimek 43 lira 86 kuruşa tüketiciye satıldı” ifadelerini kullandı.

‘MARKETLER 41 ÜRÜNÜN 31’İNDE FİYAT ARTIRDI’

Marketlerdeki fiyat artışları hakkında bilgi veren Bayraktar, “Şubat ayında markette 41 ürünün 31’inde fiyat artışı, 10’unda fiyat azalışı görüldü. Markette fiyatı en fazla artan ürün yüzde 29,4 ile domates oldu. Domatesteki fiyat artışını yüzde 28 ile karnabahar, yüzde 21,8 ile lahana, yüzde 20,4 ile dana eti, yüzde 17,7 ile patlıcan takip etti. Markette fiyatı en çok azalan ürün ise yüzde 15,3 ile ıspanak oldu. Ispanaktaki fiyat düşüşünü yüzde 6,2 ile yeşil mercimek, yüzde 6,0 ile limon, yüzde 2,7 ile mısırözü yağı izledi” dedi.

'ÜRETİCİ 33 ÜRÜNÜN 19'UNDA FİYAT ARTIRDI'

Üretici fiyatındaki değişiklikleri de aktaran Bayraktar, "Şubat ayında üreticide 33 ürünün 19'unda fiyat artışı olurken, 5'inde fiyat düşüşü görüldü. 9 üründe ise fiyat değişimi olmadı. Şubat ayında üreticide fiyatı en çok düşen ürün yüzde 22,5 ile patates oldu. Patatesteki fiyat düşüşünü yüzde 12,5 ile limon, yüzde 8,7 ile lahana, yüzde 6,3 ile maydanoz, yüzde 5,5 ile ıspanak izledi. Üreticide en fazla fiyat artışı yüzde 68,9 ile patlıcanda görüldü. Patlıcandaki fiyat artışını yüzde 67,6 ile kuru soğan, yüzde 57,5 ile karnabahar, yüzde 54,3 ile domates, yüzde 47,8 ile portakal, yüzde 47,4 ile kabak takip etti" ifadelerini kullandı.

'ARZ TALEP DENGESİ FİYATLARI DEĞİŞTİRDİ'

Fiyat değişim nedenlerini sıralayan Bayraktar, "Üreticide patlıcan, domates, kabak ve salatalıkta havaların soğuk gitmesi nedeniyle arzdaki azalma fiyatları yükseltti. Kuru soğanda depodaki ürünlerin azalması ve yeni ürün hasadının başlamamış olması fiyatları artırdı. Portakal, karnabahar, havuç ve pırasada hasadın sonuna geldiğinden arzdaki azalmadan kaynaklı fiyat yükselişi oldu. Arz ve talepteki değişim et fiyatlarının yükselmesine neden oldu. Patates, limon, beyaz lahana, maydanoz ve ıspanakta arzdaki artışla birlikte ürünlerin fiyatları düştü" dedi.

'GİRDİ FİYATLARI SABİT TUTULMALI'

Şubat ayı aylık ve yıllık girdi fiyatlarındaki değişim hakkında bilgiler veren Bayraktar, üretim girdi maliyetlerinin makul seviyelerde tutulması gerektiğinin altını çizdi. Bayraktar, "Odalarımız aracılığıyla girdi piyasalarından aldığımız fiyat verilerine göre şubat ayında, ocak ayına göre, üre gübresi yüzde 10,5, 20.20.0 kompoze gübresi yüzde 4,5, kalsiyum amonyum nitrat gübresi yüzde 3,8, amonyum sülfat gübresi yüzde 2,2 ve DAP gübresi yüzde 2,1 düştü. Geçen yılın şubat ayına göre ise son bir yılda, 20.20.0 kompoze gübresi yüzde 71,2, DAP gübresi yüzde 44,5, kalsiyum amonyum nitrat gübresi yüzde 42,4, üre gübresi yüzde 14,9 ve amonyum sülfat gübresi ise yüzde 1 oranında arttı. Mazot fiyatı aylık olarak yüzde 11,5 düştü, son bir yıla göre ise yüzde 38,7 oranında arttı. Besi yemi şubat ayında ocak ayına göre yüzde 0,9, süt yemi yüzde 2,7, son bir yılda besi yemi yüzde 59,5, süt yemi ise yüzde 60,7 oranında arttı. Elektrik fiyatları son bir yılda yüzde 23,9 oranında arttı. Gübre fiyatlarında son dört aydır düşüş yaşanmaya devam ediyor. Üretim sezonunda çeşidine göre yüzde 400'leri aşan fiyat artışları, gübre kullanımının azalması ve geçen yıla göre baz yılı etkisiyle yıllık artış yüzde 1 ile yüzde 71,2 aralığında kaldı. Üretim maliyetlerinin düşürülebilmesi için gübre fiyatlarının tekrar artmamasına yönelik tedbirler alınmalıdır. Üreticimiz, verim ve kalite unsuru olan gübreye erişimde sorun yaşamamalıdır. Ürün maliyetinin artmaması, üreticinin mağdur olmaması, üretime darbe vurulmaması için tüm girdilerde de fiyatların makul seviyelerde tutulması gerekmektedir" ifadelerini kullandı.

“Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı uygulanmalı”

Tarımda kuraklığın her yıl daha da derinleşen bir sorun haline geldiğine dikkat çeken Ziraat Mühendisleri Odası Mersin Şube Başkanı Necmi Birim, “Tarım, doğa koşullarına bağlı, mutlaka korunması ve uzun vadeli planlanması gereken bir sektördür” diye konuştu.

Müjde DEMİR

Meteoroloji Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan 3 aylık kuraklık haritasında Mersin dahil 15 ilde ‘Olağanüstü Kuraklık’ alarmı verildi. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü, ülke genelinde güncel kuraklık haritalarını yayımladı.

Standart Yağış İndeksi (SPI) metoduna göre hazırlanan 3 aylık haritada Türkiye'nin birçok bölgesinin olağanüstü kuraklık ile karşı karşıya kaldığı açıkça görülüyor.

Yayımlanan haritaya göre Mersin ile birlikte Bayburt, Erzincan, Yalova, İstanbul, Bursa, Kütahya, Afyonkarahisar, Konya, Ankara, Karaman, Kocaeli, Osmaniye, Ağrı ve Muş'un “olağanüstü kuraklık” tehlikesi altında olduğu anlaşılıyor.

Mersin’de yaşanabilecek kuraklığın başta gıda olmak üzere tarım sektörünü sekteye uğratacağını ifade eden Ziraat Mühendisleri Odası Mersin Şube Başkanı Necmi Birim “Tarım, doğa koşullarına bağlı, mutlaka korunması ve uzun vadeli planlanması gereken bir sektör. İklimdeki değişiklikler, sıcak hava dalgası, aşırı rüzgâr, dolu, zirai

don, sel ve kuraklık gibi iklim olayları ile afetlerdeki artış, gıda arzı istikrarını bozuyor” şeklinde konuştu.

Kuraklık, sel ve taşkınların artık ülkemizin bir gerçeği olduğunu belirten Necmi Birim, “Bu olaylar karşısında alternatif bir politikamız, programımız var mıdır? sorusunu sormak gerekir. İklim değişikliğinin oluşturacağı olumsuz etkilere karşı mevcut su kaynaklarına göre kısa, orta ve uzun vadeli planlamanın yapılması ve Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı’nın somut adımlarla uygulanması zorunlu. Her geçen yıl tarımsal kuraklığın daha da derinleştiğini görüyoruz” dedi.

Çiftçi kayıt sistemine kayıtlı üretici sayısının geçen yıla göre 2,8 milyondan, 2 milyona düştüğünü kaydeden Birim, “Aralık ve ocak aylarındaki yağış eksikliğinden dolayı yaşanan tarımsal kuraklığın ilk etapta hububat ürünlerini etkilemesi beklense de o dönemde toprakta yeterli nem bulamayan kış sebzeleri ve meyve üretiminde de verim azlığına sebebiyet verebileceğini düşünüyoruz.

Tabii ki şimdiden hangi üründe daralma yaşanacağını ve fiyatlarının ne kadar yükseleceğini söyleyebilmek mümkün değil. Yağışlar önceki yıla göre Akdeniz’de yüzde 45-48 oranında azaldı.

Önümüzdeki süreçte yeterli ve dengeli yağışların olmaması durumunda, dış alım bağımlılığının artması, tüketicilerin daha yüksek fiyata gıdaya erişimi yani yüksek gıda enflasyonu bizleri yakın dönemde bekleyen sorunların başında geliyor” diye konuştu.

Kuraklığa karşı alınacak önlemler

Necmi Birim, Mersin’deki kuraklık sorununun çözümüne ilişkin şöyle konuştu: “Sulama yatırımları artırılıp su havzaları ve su kaynaklarının korunarak yasal olmayan yeraltı suyu kullanımı engellenmeli. Bilinçsiz su tüketiminin önüne geçilmeli ve atık sular arıtılarak yeniden kullanılabilir hale getirilmeli, ülke düzeyinde kuraklık erken uyarı izleme altyapısı ve yönetim sistemi kurulmalı.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü güçlendirilerek sulama bütçesi ve personelinin artırılıp, en ücra noktalara hizmet verecek şekilde Toprak Su Genel Müdürlüğü yeniden kurulmalı. Tarımda kontrollü basınçlı sulama yöntemlerine geçilmeli, tarımsal yetiştirme bütçesi artırılmalı, kuraklığa dayanıklı türler yaygınlaştırılmalı.

Yağmur suları depolanarak sulama dahil farklı kullanımlara sunulmalı, farklı yöntemlerle yapılabilen su hasadı yaygınlaştırılmalı. Tarsim Sigorta Havuz kapsamı genişletilerek kuraklık dahil tüm afetlerde ÇKS kaydı olsun olmasın tüm üreticileri kapsamaması gerekiyor.

Kamu bankaları kâr artışında sert fren yaptı

BDDK verileri ocak ayında bankacılık sektöründe net karın 39.3 milyar liraya yükseldiğini, net kar artışında en hızlı grubun ise yabancı mevduat bankaları olduğunu gösterdi. Kamu mevduat bankalarının geçen yıla göre net kar artışı yüzde 10,2 oldu.

Şebnem TURHAN

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) bankacılık sektörünün ocak ayı verilerini açıkladı. 2022 yılında net karı katlanan bankacılık sektörünün 2023 yılının ilk ayında net kar artışı yüzde 95,7 ile 39 milyar 319 milyon liraya çıktı. 2022 yılının ilk ayında ise 2021 yılının ocak ayına göre net kar artışı yüzde 370 seviyesindeydi. Uzmanlar bankacılık sektöründe 2022 yılı kadar yüksek net kar artışları görülmeyeceği beklentisindeydi.

Ocak ayında bankalarda net kâr (milyon lira)

	2022	2023	Değişim (%)
Sektör	20.089,47	39.319,84	95,7
Kamu mevduat	4.813,11	5.303,84	10,2
Yerli özel mevduat	8.286,52	14.568,95	75,8
Yabancı mevduat	4.485,99	13.327,30	197,1

Yabancı mevduat bankalarında artış yüzde 197,1

BDDK verilerine göre yerli özel mevduat bankalarının ocakta geçen yıla göre net karı yüzde 75,8 artışla 14 milyar 568 milyon liraya yükselirken yine 2022 Ocak ayındaki yüzde 402,3 artışın gerisinde kaldı. En yavaş kar artışı ise kamu mevduat bankalarında yaşandı. Kamu mevduat bankalarının 2023 Ocak ayında net karı geçen yılın aynı ayına göre sadece yüzde 10,2 arttı ve 5 milyar 303 milyon liraya geldi. Geçen yıl ocak ayında ise 2020 yılındaki oldukça düşük net kar nedeniyle anormal bir artış yaşamıştı kamu bankaları. Yabancı mevduat bankaları ise farklı bir seyir sergiledi. Bu yıl ocakta geçen yıl ocak ayına göre net karını yüzde 197,1 artırarak 13 milyar 327 milyon liraya yükselten yabancı mevduat bankalarının geçen yıl ocakta bir önceki yıla göre net kar artışları yüzde 180,1 seviyesindeydi. Yani bu yıl ocakta geçen yıla göre yabancı mevduat bankaları daha iyi bir net kar performansı gösterdi.

Menkul değerler %62,2 arttı

Öte yandan verilere göre bankacılık sektörünün aktif büyüklüğü 14 trilyon 688 milyar 851 milyon TL'ye yükseldi. Sektörün aktif toplamı 2022 yılsonuna göre 341 milyar 461 milyon TL arttı. Ocak 2023 döneminde en büyük aktif kalemi olan krediler 7 trilyon 849 milyar 775 milyon TL, menkul değerler 2 trilyon 473 milyar 766 milyon TL olarak hesaplandı. 2022 Ocak ayına göre 2023 Ocak'ta bankacılık sektörünün menkul değerler toplamı yüzde 62,2 artış gösterdi. 2022 yılsonuna göre sektörün toplam aktifleri yüzde 2,4, krediler toplamı yüzde 3,5, menkul değerler toplamı ise yüzde 4,3 oranında arttı. Bu dönemde kredilerin takibe dönüşüm oranı yüzde 2,01'e geriledi. Geçen yıl ocakta bu oranı yüzde 3,13 seviyesindeydi.

Bankaların kaynakları içinde, en büyük fon kaynağı durumunda olan mevduat 2022 yılsonuna göre yüzde 3,2 artışla 9 trilyon 147 milyar 151 milyon TL'ye yükselirken 2022 yılsonuna göre özkaynak toplamı yüzde 0,9 artışla 1 trilyon 418 milyar 839 milyon TL'ye çıktı. Ocak 2023 döneminde sektörün sermaye yeterliliği standart oranı ise yüzde 16,99 seviyesinde hesaplandı.

Kartlı ödemeler ocakta 446 milyar TL oldu

Bankalararası Kart Merkezi (BKM) verilerine göre, kredi kartları, banka kartları ve ön ödemeli kartlar ile ocak ayında yapılan toplam ödeme tutarı bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 146 artarak 446 milyar TL oldu. Verilere göre ocak sonunda Türkiye'de 101.4 milyon adet kredi kartı, 171.4 milyon adet banka kartı ve 73.2 milyon adet ön ödemeli kart kullanılıyor. 2022 Ocak ile kıyaslandığında kredi kartı adedinde yüzde 18'lik, banka kartı adedinde yüzde 14'lük, ön ödemeli kart adedinde ise yüzde 25'lik artış yaşandı. Toplam kart sayısı ise 346 milyon adede ulaşarak geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 17 arttı. Kredi kartları, banka kartları ve ön ödemeli kartlar ile ocakta yapılan toplam ödeme bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 146 artarak 446 milyar TL'ye yükseldi. Bu ödemelerin 358.5 milyar TL'si kredi kartları ile yapılırken 79.4 milyar TL'sinde banka kartları, 8.1 milyar TL'sinde ise ön ödemeli kartlar kullanıldı. Kredi kartı ile ödemelerde önceki yılın aynı dönemine göre büyüme oranı yüzde 145, banka kartı ile ödemelerde yüzde 154 olurken, ön ödemeli kartlar ile yapılan ödemelerde ise bu oran 121 olarak gerçekleşti.

Bankacılık sektörünün ocak ayı kârı 39 milyar lirayı aştı

BDDK verileri ocak ayında bankacılık sektöründe net karın 39.3 milyar liraya yükseldiğini net kar artışında en hızlı grubun ise yabancı mevduat bankaları olduğunu gösterdi. Kamu mevduat bankalarının geçen yıla göre net kar artışı yüzde 10,2 oldu.

Şebnem TURHAN

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) bankacılık sektörünün ocak ayı verilerini açıkladı. 2022 yılında net karı katlanan bankacılık sektörünün 2023 yılının ilk ayında net kar artışı yüzde 95,7 ile 39 milyar 319 milyon liraya çıktı. 2022 yılının ilk ayında ise 2021 yılının ocak ayına göre net kar artışı yüzde 370 seviyesindeydi. Uzmanlar bankacılık sektöründe 2022 yılı kadar yüksek net kar artışları görülmeyeceği beklentisindeydi.

BDDK verilerine göre yerli özel mevduat bankalarının ocakta geçen yıla göre net karı yüzde 75,8 artışla 14 milyar 568 milyon liraya yükselirken yine 2022 Ocak ayındaki yüzde 402,3 artışın gerisinde kaldı. En yavaş kar artışı ise kamu mevduat bankalarında yaşandı. Kamu mevduat bankalarının 2023 Ocak ayında net karı geçen yılın aynı ayına göre sadece yüzde 10,2 arttı ve 5 milyar 303 milyon liraya geldi. Geçen yıl ocak ayında ise 2020 yılındaki oldukça düşük net kar nedeniyle anormal bir artış yaşamıştı kamu bankaları. Yabancı mevduat bankaları ise farklı bir seyir sergiledi. Bu yıl ocakta geçen yıl ocak ayına göre net karını yüzde 197,1 artırarak 13 milyar 327 milyon liraya yükselten yabancı mevduat bankalarının geçen yıl ocakta bir

önceki yıla göre net kar artışları yüzde 180,1 seviyesindeydi. Yani bu yıl ocakta geçen yıla göre yabancı mevduat bankaları daha iyi bir net kar performansı gösterdi.

Menkul değerler yüzde 62,2 arttı

Öte yandan verilere göre bankacılık sektörünün aktif büyüklüğü 14 trilyon 688 milyar 851 milyon TL'ye yükseldi. Sektörün aktif toplamı 2022 yılsonuna göre 341 milyar 461 milyon TL arttı. Ocak 2023 döneminde en büyük aktif kalemi olan krediler 7 trilyon 849 milyar 775 milyon TL, menkul değerler 2 trilyon 473 milyar 766 milyon TL olarak hesaplandı. 2022 Ocak ayına göre 2023 Ocak'ta bankacılık sektörünün menkul değerler toplamı yüzde 62,2 artış gösterdi.

2022 yılsonuna göre sektörün toplam aktifleri yüzde 2,4, krediler toplamı yüzde 3,5, menkul değerler toplamı ise yüzde 4,3 oranında arttı. Bu dönemde kredilerin takibe dönüşüm oranı yüzde 2,01'e geriledi. Geçen yıl ocakta bu oranı yüzde 3,13 seviyesindeydi.

Bankaların kaynakları içinde, en büyük fon kaynağı durumunda olan mevduat 2022 yılsonuna göre yüzde 3,2 artışla 9 trilyon 147 milyar 151 milyon TL'ye yükselirken 2022 yılsonuna göre özkaynak toplamı yüzde 0,9 artışla 1 trilyon 418 milyar 839 milyon TL'ye çıktı. Ocak 2023 döneminde sektörün sermaye yeterliliği standart oranı ise yüzde 16,99 seviyesinde hesaplandı.

Türk TIR'larına tarife dışı engel!

Rusya'ya yönelik yaptırımları artıran Polonya hükümeti, Türk taşımacılar dahil AB'li olmayan nakliyecilere, Belarus sınırını kapattı. Kararın AB ile yapılan Gümrük Birliği anlaşmasına aykırı olduğunu vurgulayan nakliyeciler, Türk taşımacılara istisna tanınması gerektiğini savunuyor.

Aysel YÜCEL / SEYİR DEFTERİ

Avrupa Birliği, Rusya ve destekçi ülkelere yönelik yaptırımlarını sıkılaştırırken bu konuda bir hamle de Polonya hükümetinden geldi. Polonya-Belarus sınırı, Avrupa Birliği üyesi olmayan ülkelerin nakliye araçlarına kapatıldı. Alınan bu karar sadece Türkiye ile Belarus arasındaki taşımaları değil, Rusya'ya yapılan ihracat taşımalarını da etkiliyor. Türk nakliyeciler, kararın Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki Gümrük Birliği Anlaşması'na aykırı olduğunu söylüyor.

Polonya hükümeti, kamu güvenliğini sağlamak gerekçesiyle geçtiğimiz günlerde Polonya-Belarus arasındaki Kukuryki-Kozlovici karayolu sınır kapısında TIR geçişlerini bir sonraki duyuruya kadar sınırlama kararı aldığını duyurdu. Söz konusu yasak, Belarus'ta bulunan Türk araçlarının Polonya'ya dönüşleri için de geçerli. Polonya-Belarus arasındaki bir diğer sınır kapısı olan Bobrowniki-Kuznica kapıları da TIR geçişine kapalı. Dolayısıyla Kukuryki sınır kapısının kapatılmasıyla Türk nakliye araçlarının taşıtlarının Polonya'dan Belarus'a doğrudan geçiş imkanı kalmadı. AB'li araçlar ise Belarus sınırına kadar gelerek bu burada yarı römorkları bırakıyor, Belaruslu nakliyeciler bu yükleri sınırdan alıp içeride dağıtıyor. Dolayısıyla Türk plakalı araçlara Belarus'a transit geçiş yasağı gelirken, AB plakalı araçlar ise Türkiye'nin ihracat yükünü, Belaruslu nakliyecilere teslim edilmek üzere sınıra kadar bırakabilecek.

İstisna talebi reddedildi

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, taşımacıların bu durumdan mağdur olmamaları için Varşova Büyükelçiliği aracılığıyla Polonya İçişleri ve Dışişleri Bakanlıkları nezdinde girişimde bulunarak Türk taşımacılarına istisna tanınmasının talep etti. Ancak Polonyalı yetkililer, Polonya-Belarus ilişkilerinin mevcut durumu çerçevesinde alınan bu kararın değiştirilmesinin veya Türkiye'ye istisna tanınmasının mümkün olmadığı, Polonya-Belarus sınırının eşya taşımacılığı için AB üyesi her ülkenin TIR'larına kapatıldığı belirtildi.

Litvanya da çözüm sunmadı

Diğer taraftan, Polonya hükümetinin bu kararı sonrasında taşımacılar Litvanya güzergahına yöneldi. Halihazırda yolda olan taşıtların Litvanya geçiş belgesine sahip olmadıkları için, Türk plakalı taşıtlara geçici muafiyet sağlanması ve geçiş belgesi aranmaması amacıyla Bakanlık Litvanya makamları nezdinde girişimlerde bulundu. Ayrıca, Vilnius Büyükelçiliği'nin de bu yöndeki girişimleri devam ediyor. Bununla birlikte, Belarus sınırına ilişkin hassasiyetin Litvanya'da da geçerli olduğu ve Belarus'a yönelik karayolu taşımacılığının tümüyle Litvanya'ya yönlendirilmesinin kalıcı bir çözüm oluşturamayabileceği değerlendirildi.

400'e yakın TIR yolda yakalandı

EKONOMİ gazetesinin edindiği bilgiye göre, Polonya'nın 21 Şubat'ta sınırı kapatmasıyla gidiş ve dönüş yolunda milyonlarca dolarlık mal taşıyan 400'e yakın Türk TIR'ı vardı. Türkiye'den ihracat yükü ile çıkan TIR'lar yeni güzergahlar bulmak zorunda kalırken, Türkiye'ye dönmek üzere Belarus'tan Polonya'ya girmeye çalışan TIR'lar ise polis engeli ile karşılaştı. Bu TIR'ların bir kısmı farklı güzergahlardan ülkeye dönüş yaparken, bazıları ise hala ülkeye dönme mücadelesi veriyor.

UND alternatif çözümleri sıraladı

Uluslararası Nakliyeciler Derneği (UND), Polonya ve Litvanya tarafındaki belirsizlik durumunun sürmesi nedeniyle, Belarus ve Rusya'ya yönelik ihracat taşıması gerçekleştirmeyi planlayan taşımacılara, alternatif güzergahlara yönelik önerilerde bulundu. Kısıtlamanın başladığı tarihten önce Polonya, Belarus veya Rusya'ya ulaşmış veya Türkiye'ye dönüş yolunda olup Litvanya geçiş belgesi olmayan taşımacıların Litvanya'dan Polonya'ya geçmek için Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'ndan Litvanya geçiş belgesi temin etmeleri veya Belarus'a yönelik taşımalarda Polonya ve Litvanya güzergahı yerine Rusya üzerinden alternatif güzergahların kullanılması tavsiye edildi.

“Depremzede nakliyeciyeye yapılmamalıydı”

Polonya üzerinden transite kapatılan Belarus'a ağırlıklı olarak yaş sebze-meyve taşınıyor. Bu taşımaların çok büyük çoğunluğunun Hataylı nakliyeciler tarafından yapıldığını belirten sektör temsilcileri sektörü temsilcileri, “AB'nin depremden etkilenen bir taşımacılık grubunun geçişini engellemesi çok yanlış bir politika” dedi.

"Gümrük Birliği Anlaşması'na aykırı"

Polonya'nın Türk nakliyecilerin Belarus'a transit geçişine izin vermemesini EKONOMİ gazetesine değerlendiren Uluslararası Nakliyeciler Derneği (UND) yetkilileri, alınan bu kararın Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki Gümrük Birliği Anlaşması'nın ihlali söz konusu söyledi. UND yetkilileri, "Burada Gümrük Birliği'nin ihlali söz konusu. Güvenlik gerekçesi deniyor ama diğer ülkenin nakliyecileri geçiş yapabiliyor. Ambargo kapsamında olan hiçbir ürün zaten güzergah üzerinde olan Bulgaristan, Polonya gibi AB ülkelerine girmiyor. Bizim TIR'larımız Avrupa Birliği kapsamında sayılmıyor. Biz gidemezken, onların gitmesi yapılan anlaşmaya aykırı" diye konuştu.

AB'li nakliyeciyeye engel yok

Türkiye'den Belarus'a ağırlıklı olarak yaş sebze-meyve, tekstil ve hijyen ürünleri taşıyor. 2022 yılında Belarus'a toplamda 14 bin ihracat seferi yapıldı. Bu taşımaların yaklaşık 5.3'ü Türk taşımacılar tarafından gerçekleşti. Rusya'ya ise geçen yıl yaklaşık 57 bin TIR seferi yapıldı. Bunun yaklaşık 21 bini Türk nakliyecilerin seferi.

İşgücünün payında çeyrek yüzyılın en kötüsü!

Alaattin AKTAŞ

02 Mart 2023 Perşembe

Bir anlamda dün kaldığımız yerden devam edelim... TÜİK'in önceki gün gayri safi milli hasılda 2022'nin son çeyreğini, dolayısıyla yılın tümünü kapsayan verileri açıklamasından sonra kişi başına gelirin nasıl seyrettiğini aktarmış ve bu verinin tek başına pek yeterli sayılamayacağına işaret etmiştim. Bakılması gereken bir veri daha vardı; işgücü ödemelerinin gayrisafi katma değerde aldığı pay. Bu payla ilgili 2022 verilerini de aktarmıştım. Bugün ise aynı gösterge için çeyrek yüzyıl öncesine kadar giderek kapsamlı bir değerlendirme yapmak istiyorum.

İşgücü ödemelerinin gayrisafi katma değerde aldığı paya ilişkin çeyrek yüzyıl yüzyıllık veriler gösterdi ki, çok fena durumdayız, çok!

İşgücü ödemelerinin payı, bu 25 yıllık dönemde hiç 2022'deki gibi düşük olmamıştı.

İşgücü ödemelerinin gayrisafi katma değerdeki payı hiç bu kadar düşük olmamıştı (Yüzde)

	1.Çeyrek	2.Çeyrek	3.Çeyrek	4.Çeyrek	Yıllık
1998	31,7	29,6	26,5	28,5	28,8
1999	33,9	31,5	28,5	29,3	30,4
2000	32,7	30,9	27,8	29,0	29,8
2001	30,2	28,5	26,0	27,7	27,9
2002	31,2	29,2	26,0	27,7	28,3
2003	31,3	29,6	26,8	27,8	28,7
2004	31,3	29,1	26,4	27,7	28,4
2005	30,5	28,7	27,2	27,8	28,4
2006	31,1	28,4	26,7	27,5	28,3
2007	30,6	29,0	27,9	28,1	28,8
2008	30,7	28,5	27,6	28,6	28,8
2009	33,2	30,4	28,3	28,7	29,9
2010	34,4	31,4	28,5	29,0	30,6
2011	33,6	30,8	28,5	28,2	30,0
2012	34,3	32,0	30,0	30,0	31,4
2013	35,4	32,3	29,8	30,0	31,7
2014	35,3	33,7	30,7	30,8	32,5
2015	36,6	34,0	31,3	31,0	33,0
2016	40,5	37,8	35,3	32,5	36,3
2017	38,7	36,2	32,1	30,8	34,1
2018	37,9	35,3	30,9	31,2	33,5
2019	38,3	36,8	33,0	32,1	34,8
2020	38,8	36,8	30,1	28,7	32,9
2021	35,1	32,6	29,5	25,7	30,1
2022	31,1	25,3	26,3	25,2	26,5

Çeyrek bazlı bakıldığında da bu olumsuzluk rekoru ilk çeyrek hariç 2022'de...

İşgücünün payı ilk çeyrek itibarıyla en düşük düzeyde 2001'de oluşmuştu. İki, üç ve dördüncü çeyreklerdeki en düşük paylar ise 2022'de ortaya çıktı.

Zaten 2022, yıllık bazda da çeyrek yüzyılın en kötü yılı.

Kahveye bir milyoner girmiş

Kişi başına gelirin düzeyi ülkeler arası kıyaslamalar açısından tabii ki önemli bir gösterge. Ama kişi başına gelirin yüksek olmasının tek başına pek de önemi yok. Nasıl mı?

TÜİK'in GSYH verilerini açıklamasından sonra Prof. Fatih Özatay hocamla sohbet ediyorduk. Fatih hocam bu konuda güzel bir örnek verdi:

“Bir köy kahvesinde dar gelirlili vatandaşlar oturuyor. Hepsinin de geliri sınırlı ve birbirine çok yakın. Kahveye oradan geçen bir milyoner girdiğinde kahvedekilerin ortalama geliri birden yükselir. İyi de bu ortalamanın yükselmiş olması, milyoner dışındaki vatandaşlar için bir anlam ifade eder mi?”

Bizim durumumuz da biraz öyle. Kişi başına gelir geçen yıl uzunca bir aradan sonra yeniden 10 bin doların üstüne çıktı. Bununla sevinelim, mutlu olalım ama bu gelir artışı acaba iyi paylaşılmış mı?

İşgücü ödemelerinin gayrisafi katma değerdeki payı (1998-2022, %)

Ne gezer! Tam tersine kişi başına ortalama gelir artmakla birlikte işgücü ödemelerinin gayrisafi katma değerdeki payı tarihi dip seviyelere indi.

Hem zaten kişi başına gelirin artması da pek gerçekçi sayılmaz. Bir yanda enflasyon çok hızlı artarken, diğer yandan dövizin baskı altında tutularak enflasyon çok daha

düşük artmasının sağlanması kişi başına geliri bu düzeylere taşıdı. Dolayısıyla aslında kişi başına gelirden de gerçek bir artış yok. Kaldı ki olsa bile bu artış adaletli dağılmıyorsa ne önemi var! İşte aktardığımız veriler ortada...

Yeri gelmişken belirtmekte yarar var; işgücü ödemelerinin gayrisafi katma değerde aldığı paya ilişkin bu veriler TÜİK'in resmi verileri. Hani ben peşin peşin söyleyeyim de, sonra birileri "Kim ortaya attı bu oranları, nereden çıkıyor bu oranlar" diye aklınca savunmaya geçmesin!

İki aylık fiyat artışı yüzde 10'u buldu

İstanbul Ticaret Odası şubat ayında fiyatların İstanbul'da yüzde 3.83 arttığını açıkladı. Artış, iki ayın toplamında ise yüzde 10 oldu.

Şubatın neredeyse tümü deprem etkisiyle geçti. Deprem felaketi fiyatları tüm Türkiye genelinde yukarı çekti elbette. Ama bölge için durum çok daha vahim. Gerçi oralarda gerçek anlamda fiyat bile oluşmadı, o da ayrı bir detay.

Şimdi yarın TÜİK'in açıklaması gelecek. TÜİK ocak ayındaki TÜFE artışını yüzde 6.65 olarak açıklamıştı. Bu, tahminlerin çok üstünde bir orandı. Yarın açıklanacak oranın da ocaktaki kadar olmasa bile yine yüksek beklendiğini belirtelim.

İstanbul Ticaret Odası'nın hesaplamasının yalnızca İstanbul'u kapsadığını, TÜİK'in tüm Türkiye'yi kapsayan hesaplamasında ise deprem etkisinin çok daha fazla hissedileceğini öngörmek gerek. Dolayısıyla TÜİK, ocak ayında olduğu gibi şubatta da İstanbul Ticaret Odası'ndan yüksek bir oran açıklayabilir, bu şaşırtıcı olmaz.

Kişi başı milli gelir 9 yıl öncenin altında

Naki BAKIR

02 Mart 2023 Perşembe

Bir ekonomide bir takvim yılında üretilen tüm nihai ürünlerin piyasa değeri olan gayri safi yurt içi hasılanın (GSYH) nüfusa bölünmesi ile bulunan ve aynı zamanda ülke yurttaşlarının ortalama refah düzeyini gösteren kişi başına milli gelirin dolar cinsinden tutarında Türkiye, son iki yılda kayda değer artış kaydetmekle birlikte, “orta gelir tuzağı”nı kırma noktasına geldiği 2013 yılında ulaştığı tarihi zirvenin oldukça gerisinde kaldı.

2022 yılında cari fiyatlarla 15 trilyon 6,6 milyar TL olan GSYH nüfusa bölündüğünde kişi başına ortalama milli gelir 176 bin 589 liraya geldi. Yıllık ortalama kurla yıllık milli gelir 905,5 milyar dolar ederken, aynı hesapla kişi başına GSYH de 10 bin 655 dolar oldu. Dolar cinsinden kişi başına gelir önceki yıla göre bin 63 dolar arttı.

	Cari fiyatla		C. F. KBMG 2022 değeri (TL)	TÜFE'ye göre		Yıllık ort. Dolar kuru (\$/TL)	\$ Bazında	
	KBMG (TL)	Kümülatif Enflasyon (%)		Yıllık Reel Değişim (%)	K.B.M.G (\$)		Değişim (%)	
2013	23.946	392,7	117.994	5,98	1,90	12.582	7,8	
2014	26.624	355,5	121.282	1,07	2,19	12.178	-3,2	
2015	30.056	318,7	125.832	3,75	2,71	11.085	-9,0	
2016	33.131	285,7	127.800	1,56	3,02	10.964	-1,1	
2017	39.019	244,7	134.483	5,23	3,65	10.696	-2,4	
2018	46.173	186,5	132.284	-1,64	4,71	9.793	-8,4	
2019	52.213	156,2	133.757	1,11	5,68	9.195	-6,1	
2020	60.541	123,5	135.333	1,18	7,04	8.600	-6,5	
2021	86.144	64,3	141.508	4,56	8,98	9.592	11,5	
2022	176.589	0,0	176.589	24,79	16,57	10.655	11,1	

Önceki yıl da 992 dolar artmış olan kişi başına milli gelirden son iki yıldaki toplam artış 2 bin 55 dolara ulaştı. Ancak buna rağmen söz konusu gelir, 12 bin 582 dolara ulaşarak "orta gelir tuzağı"na kırma noktasına geldiği 2013 yılı düzeyinin bin 927 lira altında kaldı. 2013'te tarihi zirveyi gören kişi başına GSYH ile orta gelir tuzağı kırılmış ancak bu durum kalıcı olmamıştı. İzleyen dönemde her yıl gerileyerek 2020'de 8 bin 600 dolara kadar inen kişi başına gelirden 2013-2020 arasında yüzde 31,6 oranında 3 bin 982 dolarlık bir düşüş yaşanmıştı.

TÜFE'ye göre reel artış, dolara göre düşüş

2021 yılında cari fiyatlarla 86 bin 144 TL olan kişi başına milli gelir, TÜFE artışı ile indirildiğinde bunun 2022 yılı fiyatlarıyla karşılığı 141 bin 508 lira olarak bulundu. 2022'de cari fiyatla TL cinsinden milli gelir yüzde 105 artarak 176 bin 589 olurken, TÜFE artışı ile güncellenmiş 2021 değeri ile oranlandığında yıllık reel değişim yüzde 24,8'e geldi.

YILLARA GÖRE KİŞİ GSYH VE KİŞİ BAŞINA GSYH			
Cari fiyatlarla GSYHKBMG			
	Milyar TL	Milyar \$	\$
2002	362,1	238,1	3.608
2003	472,2	316,6	4.739
2004	582,9	407,0	6.021
2005	680,3	504,8	7.376
2006	795,8	552,4	7.971
2007	887,7	683,0	9.735
2008	1.002,8	782,9	11.018
2009	1.006,4	651,5	9.044
2010	1.167,7	777,5	10.629
2011	1.404,9	837,9	11.289
2012	1.581,5	882,3	11.675
2013	1.823,4	959,0	12.582
2014	2.054,9	939,2	12.178
2015	2.350,9	864,3	11.085
2016	2.626,6	869,4	10.964
2017	3.133,7	859,1	10.696
2018	3.758,8	780,9	9.793
2019	4.311,7	760,3	9.195
2020	5.048,2	720,2	8.600
2021	7.248,8	807,1	9.592
2022	15.006,6	905,5	10.655

Buna göre Türk insanının ortalama geliri geçen yıl TL cinsinden “reel” olarak yüzde 25’e yakın arttı. Ortalama dolar kuru ile hesaplandığında ise 2022 yılında dolar cinsinden kişi başına gelir yüzde 11,1 artışla 10 bin 655 dolar oldu. Kişi başına milli gelirin TL cinsinden reel artışı ile dolar cinsinden artışı arasındaki fark, doların geçen yıl gün ağırlıklı ortalamaya göre TL karşısında yüzde 84,5 değerlenmesinden kaynaklandı.

Aynı hesap, zirve yılı olan 2013 için yapıldığında, kişi başına milli gelirin TL cinsinden “reel” değerinin yüzde 50’ye yakın daha yüksek, dolar cinsinden tutarının ise yüzde 15’ten fazla aşınmış olduğu çıkıyor. TL cinsinden kişi başına milli gelir 2013’te cari fiyatlarla 23 bin 946 lira olurken, 9 yılda gerçekleşen yüzde 392,7’lik enflasyonla indirgenğinde bunun 2022 yılı itibarıyla değeri 117 bin 994 TL ediyor. Buna göre 2022 yılında cari fiyatlarla 176 bin 589 TL olan kişi başına gelirden 2013’e göre yüzde 637,4’lük bir cari artış bulunuyor.

Ancak, 2022 fiyatlarıyla güncellenmiş 2013 yılı kişi başı GSYH tutarı baz alındığında “reel” artış yüzde 49,7’e geliyor. 2013 yılında 1,90 TL olan gün ağırlıklı ortalama dolar kuru yüzde 771’lik bir artışla 2022’de 16,57 dolar olduğu için de kişi başına milli gelirin anılan yıl 10 bin 655 dolar çıkan karşılığı, 2013’teki 12 bin 582 dolarlık düzeyinin yüzde 15,3 altında çıkıyor. Başka deyişle anılan dönemde tüketici enflasyonun üzerinde (reel) gelir artışı kaydeden Türk insanı dolardaki artışla yoksullaşmış bulunuyor.

Orta gelir tuzağı nedir?

Bir ekonomide kişi başına gelir düzeyinin belirli bir seviyeden öteye gidememesi ya da belirli bir gelir düzeyine ulaştıktan sonra durgunluk içine girilmesi durumuna orta gelir tuzağı (middle income trap) deniyor. Dünya Bankası’nın, Temmuz 2020’de yaptığı sınıflamaya göre kişi başına GSYH’si 1.036 doların altında olan ülkeleri düşük gelirli, 1.036-4 bin 45 dolar arasındakileri alt orta gelirli, 4 bin 46 -12 bin 535 dolar arasındakiler üst orta gelirli ve 12 bin 535 doların üzerindeki ise yüksek gelirli ekonomiler kategorisinde yer alıyor. Buna göre Türkiye üst orta gelirli ekonomiler arasında yer alıyor.

Abdulkadir Selvi

6'lı Masa'dan hangi isim çıkacak

Depremden sonraki ilk grup toplantısı olduğu için Cumhurbaşkanı Erdoğan Meclis'e gelince, geçmiş olsun dilekelerimizi ilettik. Erdoğan, "Başımız sağ olsun" diye karşılık verdi.

AK Parti grubuna ziyaretçi alınmamıştı. Yerinde bir karar olmuş. Çünkü bugünler coşkulu gösteriler yapma günü değil. Tam aksine acıları paylaşma zamanı. Deprem bölgesinde görevli olan bakanlara da gelmemeleri yönünde talimat verilmiş. Ankara'da olan bakanlar da yarından itibaren yine bölgede olacaklar. Erdoğan da önümüzdeki hafta başında tekrar bölgeyi ziyaret edecek.

SEÇİM KARARI 10 MART'TA

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın seçim tarihini ilan edeceği beklentisi olduğu için, AK Parti grubuna ilgi yüksekti. Erdoğan, Meral Akşener'in "Yargıya müdahale ediliyor" iddiasına yanıt verirken, "Bu millet inşallah 14 Mayıs'ta gereğini yapacaktır" dedi. Bu tür anlarda seçim tarihine ilişkin bir cümle dahi olsa önemlidir. O nedenle artık seçim tarihi olarak 14 Mayıs'tan sapma yok. Erdoğan 10 Mart Cuma günü seçim kararını açıklayacak.

SEÇİMLER NASIL OLACAK

Deprem nedeniyle seçmenlerin önemli bir bölümü yer değiştirdi. Seçim sandığı kurulur, orada sorun yok. Bir çadıra ya da konteynere sandık koyarsınız. AK Parti'nin YSK temsilcisi Recep Özel'le konuştum. "Önemli olan seçmen listelerinin güncellenmesi ve nakillerin sağlanması" dedi. Önümüzde yeterli bir süre var. YSK bunu sağlar.

14 MAYIS KESİNLEŞTİ

Demokrat Parti 14 Mayıs 1950'de yapılan ilk serbest seçimde, "Yeter, söz

milletindir” diyerek iktidara gelmişti. AK Parti’nin de 14 Mayıs seçimlerine bu sloganla gireceği tartışılmıştı. AK Parti bu sloganı da kullanacak. Ama asıl slogan bu olmayacak. Ayrıca depremle birlikte seçim kampanyasıyla ilgili hazırlıklar tamamen değişti. Çünkü Türkiye’nin gündemi değişti. Buradan AK Parti’nin seçim kampanyasını tamamen deprem üzerine kuracağı sonucu da çıkarılmasın.

YENİ SLOGAN

Deprem nedeniyle kentsel dönüşüm kampanyanın önemli ayağını oluşturacak. Ama kitlelere umut ve heyecan verecek bir kampanyaya ihtiyaç var. AK Parti’nin seçim kampanyasını yürüten Ertan Aydın ve ekibi yoğun bir çalışma içinde. Erdoğan aslında dünkü grup konuşmasında seçim kampanyasının yeni sloganına ilişkin bir tüyo verdi, “Türkiye için hemen şimdi” dedi.

YENİ HAYAT

Erdoğan krizlerden umut çıkarmayı başaran bir lider. Türkiye asrın en büyük yıkımını yaşıyor. 10 ülke bir araya gelse bunun altından kalkamaz. Ama Erdoğan, depremle yıkılan insanlara senin derdine çareyi en iyi ben bulurum inancını verebilen bir lider. “Enkazları kaldıracamız, yaraları saracağız. Yıkılanların yerine daha iyisini yapacağız, insanımızın önüne daha iyi bir hayat süreceğiz” dedi. Erdoğan depremzedelere yeni bir hayat sunacak. Sadece 1 yıl içerisinde yapılacak olan konutlardan söz etmiyorum. Depremın vurduğu illerin ekonomik olarak bir cazibe merkezi olmasına dönük bir master plandan söz ediyorum.

HELALLEŞME

AK parti grubundan önce İYİ Parti’nin grup toplantısı yapılıyor. Akşener’in burada yaptığı konuşma belli ki Cumhurbaşkanı’nı kızdırmış. Akşener’in, helalleşmeyle ilgili eleştirilerine, “Eksiklerimizi söylemek, helallik istemek zafiyetimiz değil milletimizle aramızdaki samimiyetin göstergesidir” diye tepki gösterdi.

Erdoğan ile bu millet arasında güçlü bir gönül köprüsü var. Cumhurbaşkanı Erdoğan, hava ve yol koşulları nedeniyle depremin ilk günlerinde yeteri kadar yardım götüremediklerini söyleyerek, “Adıyaman hakkını helal etsin” demişti. Bu çok doğru ve insani bir yaklaşımdı.

MUHALEFET NE YAPACAK

AK Parti grubuyla ilgili izlenimlerime burada nokta koyup muhalefet cephesine dönmek istiyorum. 6’lı Masa bugün toplanıp cumhurbaşkanı adayını ve milletvekili listelerini konuşacak. Kılıçdaroğlu, adayın konuşulacağını ancak açıklanmayacağını söyledi. Ama aday belirlendiği saniye itibarıyla kulislere yansır. Bu arada kritik toplantı öncesinde önemli gelişmeler yaşandı.

KILIÇDAROĞLU’NUN HAMLELERİ

Daha doğrusu Kılıçdaroğlu önemli hamleler yaptı.

1. Akşener ile bir araya gelip buzları etti. Bu görüşmede Kılıçdaroğlu'nun adaylığı meselesine girilmediği söyleniyor.
2. Akşener'le adaylık konusunda anlaşmış haberleri tam olarak gerçeği yansıtmıyor ama Akşener'in dışarıya verdiği havaya rağmen aralarında gizli bir mutabakat olduğu söyleniyor.
3. Küçük partilerin liderleriyle milletvekili listelerini görüştü. Kılıçdaroğlu'nun elindeki en önemli koz milletvekili listeleri, küçük partiler açısından ise Meclis'e girebilmek cumhurbaşkanı adayı kadar hayati bir konu.
4. CHP'den tam yetki aldı. Böylece Ekrem İmamoğlu ve Mansur Yavaş faktörünü devre dışı bırakmış oldu.

MANSUR YAVAŞ ADAY MI

Mansur Yavaş'ın, tam da cumhurbaşkanı adayının belirleneceği bir sırada atak yaparak üst üste yayınlara çıkıp "Altılı Masa beni aday gösterirse bu benim için görevdir" diye açıklama yapması bir anda kulisleri hareketlendirdi. Hatta asıl aday Mansur Yavaş mı söylentilerine neden oldu. Bu gelişme üzerine Mansur Yavaş'ın, Kılıçdaroğlu'nu arayarak, "Benim demecim yanlış anlaşıldı. Benim adayım sizsiniz" dediği ifade ediliyor.

CHP kulislerini yokladım. Ayrıca Mansur Yavaş'ın, "Ama Sayın Kemal Kılıçdaroğlu'nun da Sayın Meral Akşener'in de ortak iradesine karşı bir harekete girmem asla" dediğine dikkati çektiler.

Mansur Yavaş, ortak aday gösterilirse bundan kaçınmayacağı mesajını başından beri veriyor. Ama Kılıçdaroğlu'nun, şartları olgunlaştırdıktan sonra yerini altın tepsi içinde Mansur Yavaş'a sunmak gibi bir düşüncesi yok.

AKŞENER İLE YAVAŞ İLİŞKİSİ

Peki Meral Akşener, Mansur Yavaş'ın adaylığını destekler mi? Akşener daha önce Ekrem İmamoğlu ve Mansur Yavaş ismini gündeme getirmişti. İyi Parti'de ülkücü kökenli bir grup Mansur Yavaş'ı istiyor. Ama dışarıya yansıyan samimi görüntülerin aksine Mansur Yavaş ile Meral Akşener arasında derin bir güven krizi var. Akşener'in, "Asıl adayım Ekrem'di. Ama ben Mansur'un ismini de verdim. İki isim olsun diye. Mansur'un aday olmayacağını ben de biliyorum" dediği konuşuluyor. Yavaş'ın da, Akşener'le ilgili "Beni bu yarışa sokup bitirmek istiyor" dediği söyleniyor.

FAVORİ KILIÇDAROĞLU

Bu tablo neyi gösteriyor?

02.03.2023

6'lı Masa'nın bugünkü toplantısında ibre Kemal Kılıçdaroğlu'nu gösteriyor. CHP kanadına göre bugünkü toplantıda Cumhurbaşkanı adayının belirlenmesi gerekiyor. Çünkü Erdoğan seçim tarihini ilan etti. İYİ Parti'ye göre ise bugünkü toplantıda Cumhurbaşkanı adayının isminin belirlenmesi beklenmiyor. Bu toplantıda aday belirleme yöntemi karara bağlanacak. Bu toplantıdan sonra birkaç gün içinde yeni bir toplantı yapılması bekleniyor. Dediğim gibi favori isim Kılıçdaroğlu.

Esfender KORKMAZ

Büyüme Analizi (II)

2 Mart 2023 Perşembe

Dün bu köşede, 2022 GSYH' da büyüme oranını değerlendirmiştim.

Bir ekonomide büyüme oranlarını tek başına değerlendirmek, doğru sonuçlar vermez. Büyüme oranlarını diğer ülkelerle karşılaştırmak ve Büyümenin ekonomik ve sosyal sonuçlarına bakmak gerekir. İktisat politikalarının temel amacı, insan refahını artırmaktır. Bu nedenle de;

Büyümenin istikrarlı ve sürdürülebilir olması gerekir.

Cari açığa neden olmaması gerekir.

İktisadi ve sosyal gelişmeyi desteklemesi gerekir.

1. Son 20 yıldır istikrarsız, zig-zag'lı bir büyüme yaşıyoruz.

Gelişmekte olan ülkelerde ortalama büyüme oranı ile karşılaştırırsak, Türkiye'nin istikrarsız bir büyüme yaşadığını görebiliriz. Gelişmekte olan ülkeler ortalaması olarak yalnızca 2020 yılında büyüme oranında aşırı bir düşüş var. Diğer yıllarda büyüme trendi daha istikrarlıdır. Türkiye'de ise büyüme son 20 yılda zig-zag'lı bir trend göstermiştir. Bunun nedeni ekonominin kırılğan olması, spekülative ve oligopol piyasa yapısı, üretimde kullanılan ithal girdi payının yüksek olması, Finans sektörü ile reel sektör arasında olan aşırı sektörel dengesizlik ve yalnızca iç talep artışına dayayan büyümedir. Bu nedenlerle büyümenin sürdürülmesi de zordur.

2. Türkiye cari açıkla büyüyor.

Son 20 yılda yalnızca 2019 yılında GSYH'nın yüzde 1,3'ü kadar cari fazla verdik. O yılda büyüme oranı düşük yüzde 0,9 oldu. 2009 krizi dahil diğer yıllarda yüksek, söz gelimi 2011 yılında GSYH'nın yüzde 9,6'una varan cari açık verdik. Cari açıkla büyüdük.

Büyüme bir çeyrek ve bir yıl olarak itibariyle yaratılan katma değeri gösterir. Yaratılan katma değer ve gelir artışının bir kısmı tasarrufa gidiyor ve servet artışına dönüşüyor. Ama öte yandan cari açıkla servet ve kaynak kaybı oluyor. Bir yerde açık verdiğimiz ülkelere servet ve sermaye transfer ediyoruz.

Ağzımda tüy bitti... Türkiye 2022 yılında Rusya'ya karşı 49,5 milyar dolar, Çine karşı 38 milyar dolar dış ticaret açığı verdi. Deprem Türkiye ekonomisine maliyeti 34 milyar doları aşacak deniliyor ama 2022 yılında Rusya ve Çin'e karşı deprem maliyetinin üç katı kadar, 87,5 milyar dolar dış ticaret açığı verdik. Üstelikte bu ülkelere yatırım malı ve teknoloji ithal etmiyoruz.

Rusya ve Çin olayını ya ben yanlış yorumluyorum; ya da bizim medya günü kovalamaktan işin bilincine varamıyor. Çünkü kimse tartışmıyor.

Bir yandan büyüyüp, öte yandan cari açıkla servet kaybediyorsak, bunun adı; yoksullaştırıcı büyümedir.

3. Büyüme kalkınmaya ve halkın refahına yansımada. Gelir dağılımı bozuldu.

Bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde insan refahı için büyüme tek başına bir anlam ifade etmez. Ülkenin kalkınması önemlidir. Bir ülkenin kalkınması için de GSYH'da

büyüme yanında İnsan hakları ve siyasi özgürlüklerin olması, insani gelişmenin artması ve sosyal gelişmenin olması gerekir.

Sosyal gelişme için de artan gelirin daha dengeli dağıtılması, yoksul sayısının azaltılması ve fakirlik sınırının yükseltilmesine yönelik İktisat Politikalarının uygulanması gerekir. Yine ekonomide kaynakların, sosyal yapıya, nüfus dağılımına ve koşullarına uygun, verimli ve etkin kullanılması lazımdır.

Türkiye'de; gelir dağılımı aşırı bozuldu. Çünkü; siyasi iktidar her vesile ile halk arasında, partizanlar ve muhalifler arasında , onlar ve bizler şeklinde Dünyada ve tarihte çok örneği olmayan bir şekilde ayırım ile bütçeyi ve kamu imkanlarını, kamu bankalarını, Kamu özel işbirliği anlaşmalarını ve kur korumalı mevduatı kullanarak, halktan bir kesime gelir transfer etti.

İnsan hakları ve siyasi özgürlükler endeksinde özgür olamayan statüye geçtik, İstanbul anlaşmasının iptalinde olduğu gibi, insani gelişme ters çalıştı.

Özetle iktisadi ve sosyal gelişmede 50 yıl geri düştük.

Aslında bugünkü iktidar devletin bir anonim şirket gibi yönetmek gerektiğini açıklamıştı. Şirketlerde sosyal fayda ve maliyet dikkate alınmaz. Şirket gibi yönetilen devlette, halkın sosyal refahına bakmaz. Türkiye'de büyüme oldu ve fakat halk yoksullaştı. Ayrıca büyümeden sağlanan gelir artışı da cari açıkla veya güven sorunu nedeni ile yurt dışına çıktı.

02 Mart 2023, Perşembe

BAŞYAZI MEHMET BARLAS

Erdoğan '14 Mayıs'ta hodri meydan' dedi

Depremi ilk günlerinden itibaren seçimlerin kasım ayına erteleneceği söylentileri dolaşmaya başlamıştı. Aslında **"Erdoğan seçim yapmayacak, seçimden kaçıyor"** dedikodusunu henüz aday bile çıkaramayan 6'lı Masa zaman kazanmak için ortalığa sürmüştü. Muhalefet, iktidar kanadından seçimlerin ertelenmesiyle ilgili destek bulamayınca bu kez **Bülent Arınç** piyasaya sürüldü. O da ısrarla seçimlerin ertelenmesi gerektiğini söylüyordu. O gün, **"Muhalefetle birlikte hareket eden Arınç ne diyorsa AK Parti tersini yapmalı"** demiştim. Dün AK Parti Meclis Grup Toplantısı'nda tarihi bir konuşma yapan Cumhurbaşkanı **Erdoğan**, **"14 Mayıs'ta millet gereğini yapacak"** diyerek seçimle ilgili son noktayı koydu. Konuşmasını başından sonuna dinledim. Müthiş bir enerji ve özgüven vardı. Pandemi kâbusu, küresel ekonomik kriz, asrın deprem felaketi... Son 2-3 yılda her şey üst üste geldi. Hiç geri adım atmadı. **"Biraz nefes almak için seçim tarihini erteler mi acaba?"** diye düşünenler çoğunlukta. Bu konuda telkinler yapıldığını da biliyoruz. Ama **Erdoğan** bir an önce seçimleri ülkenin gündeminden düşürmeyi tercih etti. Çünkü yapılacak daha önemli işleri vardı. Deprem bölgesinde 11 il yeniden ayağa kaldırılmalıydı. İstanbul'da 1.5 milyon konutun taşınması gerekiyordu. Ekonomide yaralar sarılmalıydı.

Erdoğan planını yaptı. 1 yıl içerisinde bu meseleler büyük ölçüde çözülecek. Dün de **"hodri meydan"** diyerek muhalefeti seçim meydanına çağırdı. Ancak 6'lı Masa'nın Türkiye'yi 1 yılda düzleşmeye çıkaracak ne bir projesi ne de bunları hayata geçirecek adayı var. Bunların Türkiye'nin meselelerini kavraması 1 yıl sürer. Sonrasında da Hatay Belediye Başkanı gibi geride bir enkaz bırakıp ortadan kaybolurlar. Erken seçime gitmemiz 1 yıl bile sürmez. Peki Türkiye'nin böyle bir zamanı kaybetme lüksü var mı?

AKŞENER İLE KILIÇDAROĞLU ANLAŞTI MI?

Pazartesi günü gerçekleştirilen **Akşener** ile **Kılıçdaroğlu** görüşmesinden uzlaşma çıktığı iddia edilmişti. Hatta **Kılıçdaroğlu**'nun adaylığı karşılığında tüm icracı bakanlıkların İy Parti'ye verileceğini söyleyenler bile çıktı. Ancak **Kılıçdaroğlu**'nun

son açıklamalarından adaylık meselesinin hâlâ netleşmediği anlaşılıyor. Bu arada aniden ortalığa çıkan **Mansur Yavaş** adaylığa göz kırparken, **Ekrem İmamoğlu** da dün gövde gösterisi gibi bir basın toplantısı düzenleyerek kendini hatırlattı. Bir de **Kılıçdaroğlu**'nun kenarda beklettiği son kozu **İlhan Kesici**'yi unutmamak gerekir. Peki **Meral Akşener** cephesinde durum ne? Dün kameraların karşısına geçen Akşener, "**Bazen gerçek komutan olmak için apoletlerden vazgeçmek gerekir**" dedi. Peki bu ne anlama geliyor? Bazıları bu açıklamayı, "**Meral Akşener çekiliyor**" şeklinde yorumlamış. Ben öyle düşünmüyorum. **Akşener**, CHP liderini "**Kazanamayacağın bir yarışa giriyorsun. Gerçek bir komutan gibi davran ve aday olma**" diyor. **Kılıçdaroğlu**'na kesin gözüyle bakılsa da 13 Mart'a kadar bir aday üzerinde birleşmeleri zor görünüyor.

SON ANKETLER NE DİYOR?

Son olarak da küçük bir not: Deprem sonrasında yapılan son anketlerle ilgili elime bazı veriler ulaştı. AK Parti'nin asrın felaketine rağmen oyunu artırdığı görülüyor. 14 Mayıs'ta muhalefeti çok şaşırtacak bir seçim sonucuyla karşılaşabiliriz. Şimdi çok kritik bir 2.5 aya giriyoruz. Tarihi günler yaşayacağız. Her yönden **Erdoğan**'a saldıracaklar. Deprem bile onları durduramadı, şimdiden başladılar. Bloomberg'e göre 2023 yılında dünyanın en önemli seçimi Türkiye'de olacak. **Erdoğan** da bunun farkında. **Erdoğan**'ı devirmekten başka hiçbir projesi olmayan 6'lı Masa'ya "**millet gereğini yapacak**". Hiç kuşkunuz olmasın.